

Sepia's, en vissers versus duikers:

MAG JE KNUFFELS

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van de verstandhouding die de NOB heeft bereikt met de Zeeuwse kantvissers. Tegelijkertijd is het een rechtzetten van een tekortkoming in de informatie over Sepia's die je in het verleden in ons bondsblad kon lezen.

**Tekst Marcel Waijers
Foto's Marion Haarsma**

1988 Duik 211; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
20 mei; Uitzetten Sepia
opstelling, 17 meter, 45'
Nylon touw (1cm) met stukken
geplastificeerd tuingaas
(ca 60x100 cm)

Het beest

De *Sepia officinalis*, kortweg Sepia en ook wel Zeekat genoemd, is één van de inktvissoorten die we in het Zeeuwse kunnen aantreffen. Vroeg in het voorjaar heb je kans op een korte kennismaking met een Pijlinktvis (*Loligo spp.*) Daarnaast kun je op zandige/ modderige bodem de *Sepiolla* rond zien scharrelen. De laatste wordt vaak aangezien

voor een juveniele Sepia.

Het dier Sepia bezit tien armen die aan de kop zijn bevestigd. Deze gaat direct over in een romp met aan de rand een vinvormige plooi. Acht korte armen zijn over de gehele binnenkant met zuignappen bezet.

VANGEN EN ETEN?

Sepiapaartje: iedere duiker ziet ze graag onder water

De twee lange vangarmen dragen aan het binnenste uiteinde zuignappen en kunnen worden ingetrokken. Het lichaam is omhuld met een taai, rubberachtige, gespierde huid. Deze is voorzien van grote aantallen cellen die zowel van kleur als van grootte kunnen veranderen. Daarmee kan een Sepia kleursignalen uitzenden die een eventuele partner dan wel rivaal kan zien. Verschillende soorten Sepia's zijn daarnaast ook nog eens in staat de vorm van de huid aan te passen aan de omgeving: van glad naar wrachtig en die wratten lijken wat op steentjes.

1988 Duik 217; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
6 juni: Sepia opstelling,
15 meter, 15', hoog water,
slecht zicht!!
Eipakketten Loligo tussen
6 en 8 meter;
1 Sepia ca 40 cm

"Ze kijken je aan!"

Het wijfje zet eieren af op geschikte ondergrond

Aan de rugzijde ligt direct onder de huid een inwendige kalkschelp waarmee de Sepia kan trimmen. Zuurstof wordt met kieuwen uit het water opgenomen. Dat water wordt door het uitzetten van de mantelholte (buik) via een mantelspleet naar binnen gezogen. Via een trechter wordt het water vervolgens weer geloosd. Deze uitstroombuik kan worden gericht zodat in geval van onraad met kracht en gestuurd volgens het straalmotorprincipe een voortstuwing ontstaat en een vijand het nakijken heeft. De plooi langs het lijf dient voor de meer precieze en rustige bewegingen. In de mantelholte ligt dicht tegen de darm een inktzak waarmee via het uitstromende water een 'inkt gordijn' kan worden gemaakt. Een eventuele aanvaller raakt hierdoor in de war en weg is de Sepia.

1988 Duik 218; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
10 juni: Sepia opstelling,
12 meter, 50', 2,5 uur na
tij erin, nachtduik
2 paar Sepia's op 9 - 10
meter
Sepia eieren, voorkeur voor
touw

ondergrond: zeegras, wortels van een losgeslagen boomstam, visnetten, touw, als het maar naar wens van de moeder is. Het wijfje wordt echter nooit moeder, kort na het afzetten van de eieren sterft ze en ziet haar kroost niet uit het ei komen.

De knuffel

Vraag aan een duiker wat er zo speciaal aan Sepia's is en geheid krijg je dit antwoord: de ogen, de kleur van het beest. Zoals gezegd kan een Sepia via kleuren optische signalen naar zijn omgeving zenden. Dat heeft natuurlijk alleen maar zin als de ogen van het dier hierop zijn ingesteld. Een beetje duikklamp zorgt ervoor dat de Sepia in kwestie de pupil verkleint door deze tot een kleine spleet samen te knijpen. Hierdoor is het net alsof de 'uitdrukking' van 'zijn gezicht' ook verandert.

1988 Duik 219; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
14 juni: Sepia opstelling,
20 meter, 55', 2 uur voor tij
erin, nachtduik
13 tot 16 Sepia's (tel kwijt)
Sepia eieren al op 4 meter
Mannetjes en vrouwtjes zijn niet
tot inktspuiten te krijgen;
Vrouwtje spuit substraat schoon,
mannetje hangt er schuin boven.

De voortplanting begint ergens in mei en de laatste eieren komen, afhankelijk van de temperatuur, halverwege augustus uit. Hoe kouder het voorjaar hoe later dat moment komt te liggen. De eieren worden door het wijfje één voor één afgezet op een daarvoor geschikte

Sepia's die aan het paren zijn, zijn door ons duikers makkelijk te benaderen. Je kunt ze zelfs aaien, er bij blijven liggen kortom een ervaring van de eerste orde. Die ronde zachte buik geeft het dier iets baby-achtigs, die pieter-oren haast iets menselijks: "ze kijken je aan!!!"

1988 Duik 220; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
17 juni: Sepia opstelling,
11 meter, 40', water 17
graden
3 Sepia's (1 mannetje)
Eitjes in dikke trossen op
gas afgezet;
Beleg-eieren gezwollen

Knuffels vangen en eten?!

Op de foto's is te zien wat veel duikers al lang
wel hebben gezien maar zeker ook gehoord:
Wandervende vissers die onze Sepia's in gruwe-
lijke netten dan wel fuiken laten zwemmen. Die
meer dan twee decennia weet uit ervaring wanneer
de beste kans heeft op het vangen van
deze unieke lekkernijen. Sepia's zijn uitste-
kend smakelijk, verkocht per kilogram als Zeekat
aan de viswinkel en in het restaurant.
Wat dacht je overigens dat Calamari voor
garnet was? Juist: in ringen gesneden achterlijf
van een pijlnokvis.

De paring vindt is zo sterk, dat de bevruchting
aanvangend gewoon doorgaan in het geval dat
de man van de twee Sepia's in de fuik belandt.

De man weet iedere visser dat hij zijn schietfui-
ken in de voortplantingstijd van de Sepia rustig
moet houden en kalm weer moet afzinken. De
man die aan de touwen en netten zitten zijn
veelal de volwassen exemplaren voor het
volgende jaar. En uiteraard weten de vissers dat
de wijfjes 'gouden eieren' niet moeten slachten.
De wijfjes sterven nadat de eieren zijn afgezet
en wordt dat wijfje daarbij al in de fuik zitten,
dan wordt ze vervolgens als vangst 'geogost'.
De meeste mannetjes sterven eveneens, slechts
soms één deelt komt het volgende jaar weer
om. De vangst van Sepia's voor de markt
heeft dus geen enkele invloed op het
belegbestand.

1988 Duik 221; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
15 juni: Sepia opstelling,
11 meter, 45'
4 paar-tjes Sepia's
Belegde gas voor 20% bedekt
met Sepia eitjes
Gas voor ca 80% bedekt met
Sepia eitjes)

1988 Duik 225; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
17 juli: Sepia opstelling,
11 meter, 55'
Belegde eieren verdwenen
Belegde gas voor ca 90%
bedekt met Sepia eitjes
Belegde veel brokkelsterren op
de opstelling, ook op eieren!

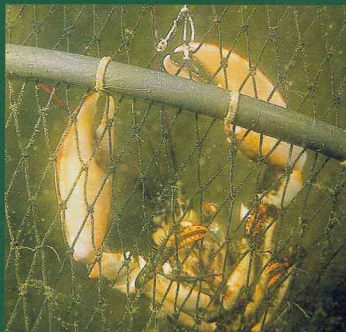
De paring gaat ook door als één van de partners in de fuik belandt

Het dierenbevrijdingsfront?

Vanwege het hoge knuffelgehalte van deze
beesten is het voor de gemiddelde duiker even
slikken als hij of zij ze in een fuik aantreft. Dat
dit tot vreemde reacties heeft geleid is het NOB
bestuur ondertussen duidelijk geworden. Een
aantal vissers heeft meer dan één schietfui-
k op die manier verspeeld in de periode dat op de
Zeekat werd gevist. Het afgelopen jaar heeft
één en dezelfde visser dertien (!) opengesneden
schietfuiken opgevist. Behalve een enorme
schadepost vanwege de vernielde fuiken en het
verlies aan inkomsten, is het voor de visser een
totaal onbegrijpelijk zaak. Na het afzetten van
de eieren gaan het overgrote deel van de man-
netjes en alle wijfjes Sepia's dood, voor nage-
slacht is gezorgd, de cirkel is weer rond. Wat is
er dan zo verschrikkelijk aan deze vangst als

1988 Duik 226; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
15 augustus: Sepia opstel-
ling, 25 meter, 45'
Eitjes aan het uitkomen,
50% al uit
Enkele eitjes zonder kleur
met mini-Sepia'tjes erin!
In totaal < 1000 eieren

onderdeel van een inkomen? Uiteraard worden
er ook Sepia's gevangen die niet hebben kunnen
paren. Dat is niet te voorkomen, maar wij
moeten dat als duikers via bevrijdingsacties niet als-
nog trachten te 'herstellen'.

1988 Duik 236; Lokkersnol
(zuidkust Schouwen-Duiveland)
22 oktober: Sepia opstelling,
11 meter, 40'
Opstelling opgeruimd

Begrip en kennis

Ik ben voor dit artikel in mijn duiklogboek
nagegaan wat ik in 1988 ook al weer samen met
de Biologische Werkgroep NOB met Sepia's
heb gedaan. Je hebt mijn aantekeningen kunnen
lezen. Ik weet dat er meer van dit soort opstel-
lingen in Zeeland worden gebruikt. Voor foto-
grafische doeleinden, maar ook gewoon omdat
het van die mooie beesten zijn en het een prima
manier is om ze te zien te krijgen. Daarbij moe-
ten duikers niet vergeten dat de visserman deze
dieren ook graag ziet, dat hij te vergelijken is
met een agrariër op het droge, dat hij de kost
verdiend op 'zijn' gronden die hij bij het
Ministerie pacht.

Het seizoen van de Sepia begint
komende maand. Van ons als bezoek-
kers van de visgronden mag vanaf
nu worden verwacht dat we begrip
en kennis hebben van de schietfui-
ken die met het oog op de vangst
van Zeekatten worden geplaatst. En
er mag zeker verwacht worden dat
wij begrip hebben voor de visser die
daarmee de kost verdient en dat wij
hem geen schade toebrengen of zijn
vangst 'bevrijden'. Wij onze sport,
de vissers een inkomen en de Sepia
een natuurlijk bestaan, toch? ■

Om de relatie met de vissers niet op het
spel te zetten, moeten ook geen fuiken
met kreeften worden vernield!